

JUGOSLOVENSKA ALIJA

Decembra 1955 navršilo se punih sedam godina od prve masovne alije iz Jugoslavije u Izrael. Prvi jugoslovenski olim nisu još zaboravili svoje jedanaestodnevno putešestvije Sredozemnim Morem, starim transportnim brodom „Kefalos“, koji ih je doveo u obetovanu zemlju. Sedam godina je sigurno dovoljan vremenski razmak za opštu analizu naše alije, koja se obavljala u vremenu od 1948—1952 godine.

Kad se govori o jugoslovenskoj aliji, misli se na iseljavanje posle osnivanja države Izrael. Međutim, treba imati na umu da su postojale alije iz jugoslovenskih krajeva odmah posle Prvog svetskog rata. Bile su to halučke i pionirske alije, pojedinaca i manjih grupa; a isto tako i iseljavanje bitoljskih Jevreja, pojedinačna i u grupama. Te su alije, u takvim malim okvirima, trajale punih deset godina. One su mogle da obuhvate nekoliko stotina omladinaca-haluca i oko 1500 bitoljskih Jevreja. Hakučki element predstavlja naročitu kategoriju, a tako isto su Bitoljci posebna grupa. O ovim dvema kategorijama neće ovde biti reči. U ovom trenutku nas zanima alija posle osnivanja jevrejske države. Ta je alija obuhvatila oko 8500 ljudi.

*

Iseljavanje jugoslovenskih Jevreja predstavlja značajan istorijski događaj u njihovom životu. Jevreji jugoslovenskih zemalja nisu spadali u iseljenički element, kao što su, naprimer, poljski i ruski Jevreji, koji su se iseljavali u druge zemlje, u toku poslednjih stotinu godina. Bio je to stabilan element, vezan za rodnu grudu, koji se nije pokrenuo ni onda kad je Hitler bio na vratima Jugoslavije i kad je zločinački nacizam ugrožavao opstanak jugoslovenskog Jevrejstva. Tu malenu preostalu zajednicu moglo je pokrenuti samo ono što je 1948 godine pokrenulo jevrejske zajednice Evrope, Azije i Afrike: osnivanje jevrejske nacionalne države. Stvaranje jevrejske nacionalne države u Izraelu probudilo je latentni jevrejski nacionalizam, koji se vekovima taložio u jevrejskom čoveku. Jevrejska katastrofa za vreme nacizma je sigurno doprinela da se preostali

Jevreji zbliže i skupe, i to je svakako bio jedan od snažnih motora za odluku na iseljenje u jevrejsku državu. Gubitak najbliže porodice, braćnog druga i dece, braće, sestara i roditelja, ostavio je duševnu prazninu, koja se teško podnosila. U tom trenutku je proklamovana država Izrael, koja je, u izvesnom psihološkom smislu, došla kao nešto što će da ispuni životnu prazninu nastalu kao posledica jevrejske katastrofe. Kako se drugačije može objasniti iseljenje stotine hiljada evropskih Jevreja iz zemalja u kojima su uživali apsolutnu jednakost i ravnopravnost i u kojima su im bili pristupačni svi položaji? Razume se po sebi da nacionalno osećanje nije u svakom čoveku bilo potpuno jasno formirano. Bilo je među iseljenicima dosta asimilanata. Ono što je bilo jasno izraženo, bilo je osećanje povezanosti sa sopstvenom nacijom.

Iz Jugoslavije su se iselili ljudi koji su bili na zavidnim položajima, oficiri, borci i partizani u Narodno-oslobodilačkom ratu, ljudi slobodnih profesija, kojima je posle rata odlično išlo, mnogobrojni činovnici sa sigurnom egzistencijom. Nije te ljude privlačio drugi društveni poredak, jer su u socijalističkom poretku Nove Jugoslavije imali obezbeđenu karijeru. Među iseljenicima bilo je socijalista od uverenja i aktivnosti. Izrael je značio za sve njih životni prelom: hiljadama su se prijavljivali za iseljenje, obuhvaćeni nekom nacionalnom psihozom. Bilo je, među iseljenicima, sigurno i ljudi kojima je smetao socijalistički poredak, jer su se nadali da će negde, u Severnoj ili Južnoj Americi naći mogućnosti za bogaćenje. Bilo je i drugih, avanturista, za koje je alija bila obična avantura. Ali za ogromni deo iseljenika Izrael je značio rešenost da se povežu sa svojom nacionalnom zajednicom u slobodnoj nacionalnoj državi.

*

Jugoslovenske narodne vlasti zauzele su vrlo pozitivan stav prema aliji u Izrael. Iseljenje jugoslovenskih Jevreja u Izrael dolazi, u godini 1948, kao normalni izraz opšteg stava socijalističke Jugoslavije prema nacionalnom pitanju. Taj stav, koji se nije izmenio ni do danas, ocenjen je u Izraelu i svuda u svetu, gde Jevreji žive, s velikim priznanjem i zauzima posebno mesto u istoriji alija uopšte. U poređenju s drugim zemljama narodne demokratije, Jugoslavija je iseljenicima u Izrael pružila maksimum olakšica.

Iseljenju Jevreja iz Jugoslavije nije prethodila nikakva organizovana propaganda. Jevreje nije niko terao da idu: ni vlasti, ni opšte prilike u zemlji, niti javno mnjenje. Naprotiv, opšte raspoloženje i merodavnih i nejevrejskog stanovništva bilo je izraženo u želji da Jevreji ostanu, ali je pokazano puno razumevanje za njihovu odluku da se povežu sa svojim narodom i svojom zemljom.

Na ovaj način dolazimo do prvih zaključaka o karakteru jugoslovenske alije. Jugoslovenska alija bila je slobodna, opšta, dobrovoljna, bez ograničenja, bez spoljnih uticaja.

*

Zemlja u koju su došli olim iz Jugoslavije bila je za njih velika stvarnost i velika nepoznata. Iako je država bila proglašena samo šest meseci ranije, useljenicima se činilo da postoji decenijama. Proglašenje države je izgledalo samo kao forma, koja je nedostajala već bogatoj sadržini, stvarnoj pedeset godina u okviru cionističkog pokreta. Ni mi, stari cionisti, nismo imali pojma o jevrejskoj stvarnosti u Palestini: i narod i zemlja bili su već odavno formirani. Jevrejski jezik — ivrit — vladao je školom i privredom, na domu i ulici. Zemlja je imala svoju ekonomsku bazu. Politički

Deca u kibucu Gat u kojem živi veći broj jugoslovenskih halucim

život razvijao se putem političkih partija već pedeset godina. Kulturni i umetnički život potpuno formirani. Verski život je već bio vekovima organizovan. Starosedeoci su dali zemlji svoj pečat, svoje naravi, svoj mentalitet, za nas nov i stran po svojoj samosvesti, samouverenosti, samopouzdanju i individualizmu. Iako azijska država, Izrael mnogo više liči na Zapad: individualizam je jako izražen i svaki se bori za sebe i ne vodi mnogo računa o drugima, kao što je to i u Americi i uopšte na Zapadu.

Izrael je lepo dočekao nove olim iz Jugoslavije. Prve alije, u godinama 1948 i 1949, dobile su bolje prihvatne logore, te mesecima besplatnu hranu. Vlasti su činile mnogo za njihov smeštaj po

gradovima i selima. Jedan deo olima dobio je i besplatne stanove po napuštenim arapskim kućama, a gde je bilo mogućnosti i besplatne lokale. U Jerusalimu su im deljeni besplatni stanovi, često veoma udobni, po napuštenim arapskim i nemačkim kućama. Deljeni su im i lokali. Udruženje olim iz Jugoslavije — Hitahdut olej Jugoslavija — je mnogo uradilo u korist naših useljenika, u saradnji sa Cionističkom organizacijom i državnim vlastima.

Naši olim bili su veoma impresionirani svojom novom domovinom i svim onim što su u njoj našli. Prvih nekoliko meseci, dok su živeli po logorima o trošku Sohnuta, posmatrali su oko sebe, tražeći zaposlenje. Onda su se odlučivali i odlazili iz logora, pojedinačno ili u grupama, dogovorno, zemljaci i stanovnici istog mesta iz zavičaja, u gradove i sela, na zemlju, na nova naselja, tražeći bazu za svoju novu egzistenciju. Glavni problem su bili: stan i zaposlenje. Po izlasku iz logora, naišlo se na stvarnost Izraela. Za balkanske sentimentalce je individualizam mlade, imigracione zemlje odisao hladnoćom na koju nisu bili naviknuti u jugoslovenskoj sredini svoga zavičaja. Bilo je teže naći kontakt sa starosedeocima, od kojih su se razlikovali po jeziku i mentalnim osobinama. S druge strane, imali su da se bore za egzistenciju u utakmici s ljudima koji su često spremniji od njih za život u novoj zemlji, koji raspolazu ne samo znanjem zemaljskog jezika nego i znanjem engleskog i jidiša i kvalifikacijama koje su stekli po školama u Zapadnoj Evropi i Sjedinjenim Državama. Nije bilo lako konkurisati takvim snagama. Bilo je, naravno, kao i u svakoj imigraciji, razočaranja. Za mnoge nije bilo jasno da je preseljenje iz zavičaja, u kome se govori maternjim jezikom, značilo korenitu i revolucionarnu promenu života i ogroman napor da se prilagodi novim prilikama i odnosima, drukčijim naravima i običajima. U ono vreme, nekoliko meseci posle prvih alija, bilo je kod jugoslovenskog poslanstva u Jafi mnogo molbi za povratak. Jugoslovenske vlasti su pravilno ocenile situaciju, kad nisu uopšte rešavale po tim molbama, jer su znale da to nije poslednja reč novajlije-useljenika, koji se još nije snašao i koji će drugačije reagirati kad bude rešio osnovne probleme svakog imigranta: stan i zaposlenje.

Zaključak je sledeći: slobodna i dobrovoljna jugoslovenska alija, premda sistematski i dobro organizovana, nije bila selektivna: useljenički element se nije birao prema ekonomskim zahtevima i uslovima koje postavlja Izrael i njegova moć apsorpcije. Jugoslovenska alija nije postavila granice ni po starosti, ni po podobnosti kandidata za iseljenje u pogledu zdravstvenog stanja i radne sposobnosti. Savez opština je morao često, iz humanih razloga, da registruje i lica koja nisu odgovarala ni onim minimalnim uslovima koje su izraelske vlasti postavile. Za mnoga lica se docnije pokazalo da je njihovo iseljenje bila greška, jer se ovde nisu mogla snaći. Uostalom, za utehu služi fakat da nijedna masovna alija nije bila selektivna, i na taj način je uneto u zemlju mnogo desetina hiljada

socijalnih slučajeva. Izrael nije mogao da odvaja članove porodica, niti se mogao da ogлуši o molbe starijeg i slabijeg elementa za useljenje.

*

U odnosu na novu društvenu stvarnost u Izraelu, žene su pokazale veću moć prilagodavanja od muškaraca. Kao pravilo vredi da su se mlađi lakše snalazili od starijih. Za decu nije bilo nikakvih problema; ona su se uživala u novu sredinu, bez ikakvih teškoća, preko dečijih zabavišta, osnovnih škola i gimnazija. Institucija dečijih zabavišta za decu useljenika od osobite je važnosti, jer tako savlađuju već prve jezičke teškoće i ulaze u osnovnu školu s potrebnim osnovama iz ivrita.

Nije bilo teškoća u pogledu snalaženja za stručnjake: lekare, apotekare, inženjere, zanatlije, knjigovođe, geometre, kvalifikovane radnike. Oni su lako mogli da nađu zaposlenje. Žena, pak, bila je oslobođena svih kompleksa, i uspomene iz građanske prošlosti kad je raspolagala velikim stanom i poslugom. Nju nisu mučile uspomene: sad je ona išla da posluhuje kod drugih. Žene su se odmah zaposlile kao kućne pomoćnice, nadničarke, krojačice, manikirke, frizerke, prodavačice, bolničarke, fabričke radnice, a dosta njih i kao poslastičari, pekući kod kuće kolače. Društveni položaj žene kućne pomoćnice i radnice je u Izraelu drukčiji nego u Evropi i njeno zanimanje ne smanjuje njen društveni rang. Ovde je žena naših olim pokazala mnogo samosvesti i samopouzdanja, i mnogi muškarci su mogli da se postide pred njom.

U velikoj trgovini, bankarstvu i industriji ogledao se sasvim malen broj naših useljenika. Razlog tome je u činjenici što je sasvim malen broj raspolagao većim kapitalima. Međutim, u sitnoj trgovini ima dosta naših ljudi: bakala, prodavaca mlečnih proizvoda, bifedija i piljara. Ima nešto sitnih trgovaca galanterijom i manu-fakturom.

Znatan broj jugoslovenskih olim otišao je u činovnike, bilo po radničkim i sindikalnim institucijama, bilo po nacionalnim ili državnim nadležstvima, bilo, najzad, po bankama, osiguravajućim društvima i kod privatnih firmi. Činovnički poziv je svakako najmnogobrojniji i to prosečan činovnički stepen. Ima visokih činovnika, ali uglavnom na početnim stepenima hijerarhije.

Studenti koji su u zavičaju započeli studije, ili ovde završili maturu, već pristižu s diplomama doktora medicine, svršenih pravnik-a ili filozofa. Oko desetak naših olim, ranijih advokata u zavičaju, položilo je advokatski ispit.

Imigraciona zemlja koja traži mladost i dinamiku, Izrael predstavlja problem za stariji svet. Naši olim, a verovatno olim uopšte, nisu na vreme ocenili ogromnu važnost znanja državnog jezika. Iako se taj jezik može naučiti perfektno tek kroz niz godina bavljenja u zemlji, novom useljeniku se ipak omogućuje služba sa zna-

njem koje daju tzv. „ulpani“, specijalni šestomesečni kursevi za intenzivno učenje jezika. Kao i drugde, stariji ljudi, preko 55 godina, teško mogu da se zaposle. Ima nezaposlenih i ima, među još starijim ljudima i ženama, dosta socijalnih slučajeva.

*

Jedan deo novih olim iz Jugoslavije posvetio se zemljoradnji. Bili su to i bivši trgovci, agenti, direktori preduzeća, činovnici. Među njima bilo je idealista, a bilo je i ljudi koji su u toj privrednoj

Mošav Kidron
Napredni dom
Menahema Krausa
iz Vinkovaca

Mošav Kidron
Zadružna mlekara

grani realno gledali izvesnu sigurnost i stabilnost. Tako su nastala naselja: Kidron, Rišpon, Basa, Bet Nakufa i Bet Zajit. U Kidronu se 80 porodica iz Jugoslavije bave zemljoradnjom. Olim su iz Hrvatske, Vojvodine i Makedonije. Svaki stanovnik je dobio 25 dunuma

zemlje. Ima ih koji obrađuju i dvostruku površinu. Glavne privredne grane su: zemljoradnja, živinarstvo i stočarstvo. Kidron se ni po čemu ne razlikuje od kakvog bogatog banatskog sela. Razume se da ima pojedinaca koji nisu potpuno uspeli, te moraju ići na rad kod obližnjih seljaka, dok im žene vode gazdinstvo. Ima ih koji su vanredno dobro uspeli i zaposluju dosta radne snage.

Rišpon je, uz Kidron, lep uspeh jugoslovenskih useljenika u produktivaciji zvanja. Ovde su 34 porodice, uglavnom iz Bačke, i za šest godina napustile su selo svega dve porodice. Bave se povrtarstvom i njihov je specijalitet čuvena rišpanska paprika. Sad se, uz pomoć radničke ustanove za privredno naseljavanje, pokušava da ostvari tzv. idealni tip gazdinstva: stočarstvo, povrtarstvo, živinarstvo, te gajenje narandže.

Basa, na libanonskoj granici, rasturila se posle tri godine. Na brdu, Basa nije raspolagala s mnogo zemlje i njeni stanovnici su, pored okućnice, išli na rad u obližnje kibuće. Nekoliko porodica iz Makedonije ostalo je u Novoj Basi, dok su se ostali rasturili. Basa nije bila u stanju da izdrži prvu ekonomsku krizu koja je zatrovala i lične odnose među naseljenicima. Basa pretstavlja ozbiljan pokušaj naših olim u poljoprivredi i živinarstvu i njeni stanovnici su poneli dobra iskustva, koja primenjuju na svojim domaćim gazdinstvima, u Nahariji, ili u Kidronu, i drugde.

Bet Zajit i Bet Nakufa, kraj Jerusalima, su radničke mošave: stanovnici moraju tražiti zaradu u gradu, dok im se žene bave gazdinstvom, uglavnom živinarstvom i cvečarstvom te, naročito u Bet Nakufi, voćarstvom. Na brdu, ta naselja mogu svojim stanovnicima pružiti samo kaiševu zemlju, na kamenitim liticama, kao u Dalmaciji. I Bet Zajit je imao tešku krizu, koja je dovela do raspre među našim olim.

Iz ovog se može zaključiti da je prelaz građanskog elementa naših olim na produktivne privredne grane imao velikog uspeha. U početku je na zemlji bilo preko 10% naše cele alije, dok je sada taj broj mogao da spadne na 6—7%. Građanski element se može posvetiti s velikim uspehom svakoj grani poljoprivrede. Opasnost predstavljaju ekonomske krize, koje su u stanju da zatruju odnose i pokolebaju pojedince. Lep ugled koji jugoslovenska alija uživa u Izraelu ima svoj osnov, između ostalog, u činjenici što su naši useljenici pokazali gotovost da odu na zemlju.

*

U političkom životu zemlje naši olim nisu došli ni do kakvog izražaja. Oni su, razumljivo, pripadnici raznih političkih stranaka, bilo prema ideološkom opredeljenju, bilo prema klasnoj pripadnosti. U parlamentu nema nijednog od naših ljudi, pa ni od onih koji su došli pre više od dvadeset godina i koji raspolazu opštim i ličnim kvalifikacijama za narodnog poslanika. Nema ih uopšte na vodećim mestima po strankama, niti u gradskim predstavništvima glavnih

gradova. Sav politički rad njihov je propaganda za vreme izbora, kad se održi nekoliko zborova i rasturi nekoliko letaka na srpsko-hrvatskom jeziku. Nema nijednog ni na visokim počasnim ili plaćenim mestima nacionalnih institucija ili fondova, niti u ustanovama sindikalnog saveza. Ova naša generacija će teško doći do izraza u politici uopšte. Politika u ovoj zemlji zahteva naročiti mentalitet i uživljavanje koje se ne stiče za nekoliko godina, već kroz jednu i više generacija. Ne treba zaboraviti da su u velikim jevrejskim zajednicama u svetu postojale, u okviru cionističkog pokreta, političke stranke koje su, ustvari, u svemu odgovarale političkim strankama u Palestini. U tim zajednicama su se Jevreji aktivno bavili jevrejskom politikom, a to pretstavlja naročitu kategoriju mišljenja, rezonovanja, aktivnosti i borbenosti. Mi smo se u jugoslovenskom zavičaju bavili, naprotiv, državnom politikom. Politička opredeljenja naših cionista ogledala su se uglavnom kod cionističke omladine. Treba se kroz dugi vremenski staž i uz sitnu službu u stranci navići na tu političku veštinu. Razume se da ima i isključivosti od strane starosedelaca, premda bi u javni život trebalo uvući i primiti što veći broj novih useljenika, koji će, često, u životne probleme ove zemlje umeti da unesu više širine i manje šablona.

Kako su se naši olim snašli u novoj društvenoj stvarnosti Izraela?

Svaka aliya pretstavlja nesumnjivo poseban psiho-sociološki problem, onako isto kao što svaka migracija u bilo kakvu zemlju znači poseban sociološki problem. Iako svaka aliya ima svoje specifične izraze koje, već formirane, nosi sobom iz zavičaja, useljenici uopšte, — oni koji idu u Ameriku, Australiju ili u Izrael; iz Jugoslavije ili bilo koje druge zemlje; Jevreji ili Italijani ili bilo kakve druge narodnosti, — podležu, u novoj sredini, u većoj ili manjoj meri, istim ili sličnim sociološkim pojavama. Ugladni izraelski sociolog, S. N. Eisenstadt („Absorption of immigrants in Israel”, 1952), ovako postavlja tu tezu: „Svaki useljenik oseća, manje ili više, izvesnu ličnu i društvenu nesigurnost, koja dolazi iz nužde da se snade u novoj društvenoj stvarnosti. Nova društvena stvarnost nameće promenu kako u pogledu načina ponašanja, tako i u pogledu društvenih odnosa. Osećanje nesigurnosti novog useljenika je pre svega nesigurnost u pogledu ličnog i društvenog statusa, u pogledu mesta koje useljenik zauzima na društvenim lestvicama. On dolazi u novu zemlju, u cilju da zauzme ono mesto u društvu koje odgovara slici koju je on stvorio o novoj zemlji. Podobnost snalaženja u novoj zemlji zavisi od toga, u kojoj meri ta nova zemlja odgovara pretstavi koju je on u sebi formirao o njoj. U većini pokreta za useljavanje u razne zemlje, ta pretstava nije odgovarala novoj društvenoj stvarnosti. Ova je činjenica samo pojačavala osećanje lične

i društvene nesigurnosti useljenika, što je komplikovalo i otežavalo njegovo ukorenjivanje u zemlji. Odlučna činjenica u stvarnosti useljenika u novu zemlju je znatno ograničenje njegovog društvenog horizonta, i njegovu borbu za snalaženje u novoj zemlji treba shvatiti kao pokušaj da se ovo ograničenje suzbije. Ovo ograničenje se ogleda u ograničenju odnosa prema „prvim grupama“ („primary groups“) njegovim: porodici, susedima, itd. Približavanje tim „prvim grupama“ koje postoje u novoj zemlji veoma je teško, jer su u svakoj društvenoj izgradnji baš te grupe zatvorene i isključive. Drugi povod za ograničenje odnosa je i to što način snalaženja i ukorenjivanja u novoj zemlji nameću, manje ili više, izvesnu promenu u unutrašnjoj strukturi tih „prvih grupa“. S prelazom na nove uslove života, menjaju se i dužnosti i uzajamni odnosi muža i žene, roditelja i dece. U modernim useljeničkim zemljama se ova promena objašnjava time što se unosi mnogo napora u oblast aktivnosti koja je izvan porodice, što ograničava polje aktivnosti same porodice, i otuda dolazi do jačanja napetosti u porodičnim odnosima. Ograničenje u pogledu tih „prvih odnosa“ stvara osećanje nesigurnosti, napuštivosti i praznine. To je jedan od osnovnih problema većine useljenika uopšte. Kod onih useljenika kod kojih je, slučajno ili ne slučajem, u procesu iseljenja upropašćen porodični život, konstatovana je maksimalna nesnalažljivost u novoj zemlji. Unutrašnje ograničenje tih „prvih odnosa“, koji su odlučni faktori u formiranju društvenog lika čovekovog, nije ništa drugo nego jedan izraz tog procesa.”

Citirali smo Eisenstadt-a, da bismo ukazali na opšte pojave sociološke naravi, koje nisu mimoišle, u ovoj ili onoj formi, ni jugoslovenske olim. Naša alijska je takođe prošla kroz nekoliko kriza, u prvom periodu svog novog života, periodu koji bismo vremenski označili sa tri do četiri godine.

*

Već smo pomenuli početnu nesigurnost u prvim mesecima života u novoj zemlji, po izlasku iz prihvatnih logora, kad je trebalo uzeti sudbinu u svoje šake i stvarati egzistenciju. Kod prvih koraka bilo je mnogo razočaranja i obeshrabrenih. To je bilo vreme kad se jurilo u Jafu, u jugoslovensko poslanstvo, i podnosile molbe za povratak u zavičaj. Od podnošenja molbi do stvarne rešenosti na povratak bio je dug psihološki put. Naš svet je uvideo da dolazak u sasvim novi ambijent zahteva mnogo dobre volje, strpljenja i gotovosti na samoodricanje. U ono doba ekonomska kriza bila je zahvatila Izrael i prešlo se iz slobodne privrede na režim na karte za namirnice, tekstil i obuću, — pa je i ta činjenica još više pokolebala nove došljake. Bila je to prva dečija bolest naše alijske.

Druga karakteristična pojava među našim useljenicima bila je kriza — braka. Sudar s realnošću u novoj domovini zahtevao je naročitu podobnost snalaženja, koja je sigurno nešto lično i urođeno. Dok su ljudi činili napore da se prilagode novim prilikama, boreći se sa svojom skromnošću i svojim kompleksima, bez znanja jezika, bez sredstava, često sa još nesređenim stanbenim prilikama, — dotle su njihove žene brže i jasnije ocenile situaciju, te počele da rađe i privređuju. Za porodični život nije bilo dovoljno vremena. Žena je bila umorna i trebalo je mnogo dobre volje da se bavi još i brigom oko kuće i muža. Emancipovana žena postala je samopouzdanija i to je dovodilo do želje za nezavisnošću. Nejednakost u privređivanju, ili nedovoljno privređivanje muža, išlo je na štetu njegovog autoriteta i sukobi su dovodili do razvoda. Ako je brak već u zavičaju bio načet, ovde se dokusurio. Tako je došlo do velikog broja razvoda. To je samo opšta postavka; razlozi za razvod su različiti i mnogobrojni, ali su teškoće prvog perioda života u novoj zemlji bile odlučne za sudbinu braka.

Treća masovna kriza u našoj aliji bila je psihoza za napuštanjem zemlje, u godinama 1953—54. Tada je napustilo Izrael oko 600 duša. Od toga broja se jedna trećina vratila u Jugoslaviju, a ostali su otišli uglavnom u Kanadu i Braziliju. I tu su razlozi mnogobrojni: nesnalažljivost, nedovoljna gotovost na borbu za egzistenciju, neznanje jezika, razočaranja, izgledi na bolju i lakšu zaradu, avanturistički duh, nevezanost za jevrejsku zajednicu, jedan broj mešanih brakova, uticaj katoličkih i protestantskih misionara koji su davali besplatne putne karte onima koji su prelazili u hrišćansku veru, itd. itd.

Bilo je i manjih, lokalnih kriza u pojedinim naseljima (Basa, Bet Zajit), koje su bile psihološke posledice ekonomskih teškoća naselja.

*

Posle sedam godina, jugoslovenska alija se smirila, sredila, konsolidovala. Deca i omladina se sve više asimiluje sredini. Škola i vojska ih sve više izjednačuju duševno i jezički sa vršnjacima i oni tako ulaze u životne izraze starosedelaca. Za njih će biti mnogo više aspekata u budućnosti, u karijeri i docnijem životu, nego što je to slučaj sa njihovim roditeljima koji su došli u zemlju kao već formirane individue, sa svojim načinom mišljenja i rezonovanja, sa svojim maternjim, srpskohrvatskim jezikom, sa svojim navikama i osobinama. Oni koji nisu činovnici, nisu naučili zemaljski jezik u dovoljnoj meri da se mogu kulturno i duševno potpuno vezati za novu sredinu. I za to je potreban duži vremenski staž. Kao i u svakom društvu, i ovde je društvo starosedelaca zatvoreno i ne prima rado u svoju sredinu druge, pa mu se teško i prilazi. Naš svet, stariji, naravno, druži se međusobno, misli i govori van posla svojim maternjim jezikom, u društvu i na domu. Naši ljudi nose u svome srcu jugoslovenski zavičaj, iz koga su došli i iz koga su poneli mnoge pozitivne osobine duše i karaktera: prostosrdačnost u ophođenju,

skromnost, čestitost u poslu, otvorenost, nesposobnost za laktanje i nametanje. To su osobine koje su useljenike iz Jugoslavije formirale kao pozitivnu i konstruktivnu useljeničku grupu. Tu ocenu su naši ljudi dobili već prvih dana. Posle sedam godina ocena se nije izmenila i naš svet uživa simpatije izraelske javnosti.

*

Posle toliko godina, svako je s više ili manje uspeha rešio osnovne probleme: stan i zaposlenje. Svako je našao svoje mesto. U većini, velikoj većini, u skromnim okvirima. Od cele alije je sigurno 90% sredilo svoje prilike. 10% predstavljaju stariji svet koji se nije snašao ili su socijalni slučajevi. Samo su pojedinci i oni koji su imućni u dovoljnoj meri mogli idealno da reše svoje lične i ma-

Odlikovanje kibuca „Gat“ za učestvovanje u oslobodilačkom ratu Izraela 1948 godine

terijalne prilike. Iako kapitalistička zemlja, s visokim standardom života, Izrael ne spada u zemlje u kojima postoje velike šanse za stvaranje kapitala. Za 10% naših ljudi bi se moglo reći da su imućni te da raspolažu kapitalima. Sa izuzetkom kategorije starijih i socijalnih slučajeva, ostali imaju sreden život, pod istim aspektima kao ostali prosečni građani Izraela.

*

To je put jugoslovenske alije. No tome putu probijala se kroz razne faze, da se, u svojoj ogromnoj većini, formira u pozitivni i gradilački kolektiv. Olej iz Jugoslavije oseća se ovde kod kuće. On će do kraja deliti sudbinu svoje nove otadžbine.